INŠTITUT ZA CIVILIZACIJO IN KULTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
NOSILEC JAVNEGA POOBLASTILA
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE, LJUBLJANA 3

Prejeto: 12 -10- 2022	Sig. z.: 0920
	Pril.:
Številka zadeve: 6312-4/2022-(201)	Vrednost:

Javna agencija za raziskovalno
dejavnost Republike Slovenije,
Bleiweisova cesta 30,
1000 Ljubljana

Ljubljana, 9. oktober 2022

zadeva: STABILNO FINANCIRANJE – posredovanje dokumentacije

Spoštovani,

ICK – Inštitut za civilizacijo in kulturo je prejemnik stabilnega financiranja za izvajanje raziskovalne dejavnosti v programski skupini

Raziskave kulturnih formacij

trajanje programa: 2019 – 2024
vodja programa: dr. Jurij Toplak
financer: ARRS (Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS)
nosilec: AMEU-ISH
izvajalca: ICK – Inštitut za civilizacijo in kulturo in ECM – Evropski center Maribor

Skladno z Zakonom o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21; v nadaljevanju: ZZrID) in vašim pozivom z dne 3. 10. vam kot raziskovalna organizacija, upravičena do stabilnega financiranja znanstveno-raziskovalne dejavnosti

Beethovnova 2, Ljubljana, Slovenija, www.ick.si
tel.: + 386 1 42 50 475, fax: +386 1 42 50 360, e-mail: info@ick.si, DŠ: SI11551429; TRR: SI56-0201-0005-0531-631, RO: 1636

posredujemo zahtevano dokumentacijo, navedeno v 1., 2. in 3. točki drugega odstavka 28. člena ZZrID, ter načrt sredstev za izvajanje stabilnega financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti za leto 2022.

Prosim, prejmite vse navedeno gradivo v prilogah.

S spoštovanjem,

Andrej Brglez
direktor

INŠTITUT ZA CIVILIZACIJO IN KULTURO
BEETHOVNOVA 2, LJUBLJANA, SLOVENIJA

Priloge:

- strateški in dolgoročni cilji prejemnika stabilnega financiranja, ukrepi za njihovo dosego, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti;
- načrt izvajanja znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki vključuje razvoj dejavnosti v okviru programskega stebra financiranja;
- razvojni cilji prejemnika stabilnega financiranja, ukrepi za njihovo doseganje, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti;
- načrt sredstev za izvajanje stabilnega financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti za leto 2022.

Priloga 1

Strateški in dolgoročni cilji prejemnika stabilnega financiranja, ukrepi za njihovo dosego, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti

ICK – INŠTITUT ZA CIVILIZACIJO IN KULTURO je nastal leta 1997 kot samostojna in neodvisna raziskovalna organizacija v pravnoorganizacijski obliki zavoda za opravljanje raziskovalne, razvojne, izobraževalne, založniške in svetovalne dejavnosti na področjih humanistike in družboslovja. Inštitut je vpisan v register raziskovalnih institucij pri MIZŠ (št. raziskovalne organizacije 1636). V letošnjem letu obeležuje 25 let delovanja, slavi uspešno preteklost ter pričakuje negotovo prihodnost.

Znanstvenoraziskovalna dejavnost Inštituta se je znotraj obsežnega polja civilizacije in kulture opredelila za področja človekovega socialnega, civilnega, urbanega in kulturnega bivanja. Ta usmeritev ostaja enaka, seveda pa so se vsebine v času spremenile, kakor se spreminja družba - bistveno. Strateška zastavitev, ki raziskuje vprašanja nacionalne kulture, interesa, identitete, promocije, jezika; vprašanja kulturne, izobraževalne in znanstvene politike in njene integriranosti v nacionalni in širši svetovni razvoj; vprašanja prostorskih in okoljskih ureditev; razvoja medijev in medijskega prostora, nastajanja novih medijev in informacijskih odnosov; vprašanja človekovih pravic, pravne države, participacije državljank/državljanov v procesih odločanja; torej vprašanja, ki zadevajo civilizacijsko držo države v 21. stoletju, se bo zato v obdobju do leta 2030 večidel osredotočala na tri izbrane tematike:

- vprašanja sodobne prometne mobilnosti; trajnostna mobilnost, razvoj in socializacija e-mobilnosti, mobilnost starejših,
- vprašanja razvoja demokracije in medijev; preučevanje posledic aktualnih sunkovitih premen (finančna kriza, covid, vojna) na družbo, zlasti na mlade in njihove izbire,
- preučevanje zgodovine izbranih obdobij in fenomenov.

Inštitut si želi mentorsko usposabljati mlade raziskovalce/raziskovalke in študente/študentke na podiplomskih študijih ustreznih fakultet in jih vključuje v svoje projekte. Vzpostavlja medinstitucionalna in mednarodna sodelovanja in povezovanja s sorodnimi institucijami v EU, zlasti s tistimi, ki tako kot ICK delujejo kot mislišča (think-tanki).

Cilj inštituta je nacionalna in mednarodna referenčnost na področjih, ki jih obravnava. Za vprašanja raziskovanja najrazličnejših oblik mobilnosti in snovanja in uvajanja novih oblik in praks mobilnosti je ICK dosegel vidno mesto med sorodnimi institucijami v državi. Prav tako je z objavami in dosežki sodelavcev, ki delujejo na področjih zgodovine in literarne zgodovine v preteklih letih zabeležil nekaj opaznih uspehov. Da bi se ti potrjevali in nadaljevali, bi bilo potrebno nadaljevati ustrezno projektno financiranje, ki pa je v zadnjih letih izostalo. Prav tako je potrebno ugotoviti, da ICK v zadnjih letih ni uspel s predlogom velike nacionalne raziskave zgodovine javne RTV, v pripravo katere je vložil veliko pričakovanj, dela in sredstev.

Ukrepi za dosego navedenih ciljev pri raziskovalni organizaciji, ki deluje v družboslovju in humanistiki, ne morejo biti pretežno tržni. Inštitut bo še naprej deloval skrbno, prav tako bo v svoje delovanje še naprej vlagal vse svoje skromne prihodke (npr. od prodaje publikacij prejšnjih let, projektnega sodelovanja z drugimi institucijami ipd.). V resnici pa mu ne preostane drugega kot da se skuša z večjim uspehom kot doslej prijavljati na razpise. Pravkar pri ARRS pričakuje ugoden odziv na prijavo predloga za TRP, obenem pa bo spričo nevarnosti, ki grozi, da javne radiotelevizije kmalu morda ne bo več, vendarle ponovno iskal možnost za financiranje projekta, ki doslej ni prejel podpore, tokrat tudi v tujini. Največje priložnosti za zagotavljanje stabilnosti delovanja pa še naprej vidimo v projektih prometne mobilnosti, zlasti razvojnih.

Kazalniki, s katerami se spremlja uspešnost izpolnjevanja ciljev so običajni: odmevnost doseženih rezultatov, uvrstitev na konference in simpozije, objave v znanstvenih in strokovnih publikacijah, nagrade in priznanja.

Priloga 2

Načrt izvajanja znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki vključuje razvoj dejavnosti v okviru programskega stebra financiranja

ICK – Inštitut za civilizacijo in kulturo od leta 2004 izvaja raziskovalni program z nacionalno koncesijo Raziskave kulturnih formacij (P6-0278, 5. obdobje financiranja 2019 – 2024), ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (ARRS). V programski skupini je eden treh partnerjev.

Osrednji cilj programa je interdisciplinarno raziskovanje kulturnih formacij, vezanih na umetnost, medije in politiko, s težnjo k orisu sodobnosti v razmerah posttranzicije. Pojem kulturna formacija širše pomeni notranje povezano celoto družbenih razmerij, temelječo na določenem produkcijskem načinu, ožje pa konkretno povezanost nekega skupka kulturnih praks, ki ima prepoznavne značilnosti in ki je obravnavan tako v svojih notranjih razmerjih kot v razmerju do širše družbene formacije in drugih družbenih formacij. Raziskave kulturnih formacij je program, ki omogoča raziskovalcem, ki izhajajo iz različnih znanstvenih področij, interdisciplinarno pristopati k raziskavam kulturnih formacij: primerjalno (primerjava različnih formacij) ali relacijsko (npr. v razmerju do družbenega konteksta), in sicer sinhrono (v istem času) ali diahrono (skozi čas). V šestletnem obdobju smo program zasnovali v veliki meri z navezavo na aktualno družbeno stanje, zato je osrednja pozornost usmerjena v raziskovanje umetnosti, medijev in politične kulture v posttranzicijskih razmerah.

Program je zasnovan interdisciplinarno in tako omogoča raziskovalcem z različnih znanstvenih področij, da obravnavajo kulturne formacije na različne načine. Ali na način primerjave, da med seboj primerjajo različne kulturne formacije ali na način, da jih obravnavajo v odnosu do družbenega konteksta. Pojem kulturne formacije je torej mogoče razumeti v širšem kontekstu: kot notranje povezano celoto družbenih razmerij, ki izhaja iz določenega produkcijskega načina - ali pa v ožjem: kot medsebojno povezanost kulturnih praks s prepoznavnimi značilnostmi.

V obdobju zagotavljanja stabilnega financiranja se bodo raziskovalci pretežno posvetili analizi sodobnih kulturnih formacij, ki se navezujejo na sodobne družbene in kulturne

spremembe. Prav tako pa bodo obravnavali pretekle kulturne formacije, razumevanje katerih je bistvenega pomena za razlaganje sodobnosti.

Raziskave obsegajo tri sklope. Prvi sklop obsega medije, zlasti nove medije in njihovo prezentacijo umetnosti, s ciljem raziskati funkcijo novomedijske umetnosti in kreativnih industrij. Drugi sklop je posvečen kulturni zgodovini, zgodovini katoliške obnove med poetiko in politiko, raziskavam političnega izključevanja in oblikovanja slovenskega narodnega gospodarstva na prehodu iz 19. v 20. stoletje ter raziskavam slovenske politične zgodovine. Tretji sklop programa pa bo zajemal antropološke, religiozne in politološke vidike kulture kot celostnega načina življenja. Analizirali bomo medijsko poročanje in medije, ki so povezani z družbenimi gibanji. Prav tako se bomo soočili z izzivi multi-kulturalnosti in odzivi nanjo ter raziskali občutje bivanja v sodobni kulturi in umetnosti.

Program bo pripomogel k razvoju (poglobitvi in razširitvi) znanstvenih področij prek interdisciplinarnih pristopov, specialnih študij primerov in razvitih teorij kot rezultatov raziskovanja. Specifično bo program z rezultati prispeval na področjih in presečiščih področij: kulturni študiji, študiji vizualnosti, teorija sodobne umetnosti, kritični medijski študiji, politična antropologija in politična zgodovina, kulturna zgodovina in študiji vsakdanjega življenja. Program bo vzpostavil interdisciplinarno povezanost znotraj raziskovalnih polj, ki jih raziskava problemsko pokriva. V kritičnih medijskih študijih bo prvič poglobljeno proučen medijski diskurz v zvezi z aktualnimi migracijskimi tokovi in bo revizija medijskih teorij in kulturnega spomina podala sliko o družbenih gibanjih danes. Politično-kulturni formacijski procesi bodo izvirno predstavljeni prek povezave politične antropologije in politične zgodovine in s specifičnim navezovanjem na regijo. Evropska kulturna zgodovina bo segla prek lokalnih, regionalnih in nacionalnih etnografij in bo izhajala iz analize kulturne mreže, specifično na primeru katoliških omrežij. Holistično pristopanje k analizi vsakdanje kulture pod vplivom visoke kulture bo predstavljalo še en aspekt izvirnosti pričakovanih rezultatov.

Programska skupina načrtuje strukturiranje bogatega korpusa nove literature z objavo ugotovitev.

Raziskava ima velik pomen za kulturni razvoj Slovenije, saj je neposredno vezana na raziskovanje kulturnih formacij in s tem na pričakovanje, da bodo rezultati raziskovanja podali sliko o procesih in formacijah skupkov kulturnih praks, medsebojnih povezavah

različnih kulturnih formacij sinhrono (v istem času) ter diahrono (skozi čas) ter v razmerjih do širšega družbenega konteksta.
Rezultati raziskovanja na področju kritičnih medijskih študijev bodo osvetlili mehanizme kulturne hegemonije, zlasti v medijih, in bodo tako prispevali k razvoju kritičnega bralstva. Raziskovanje na presečišču medijskih študijev, kulturnih študijev, teorije umetnosti ter teorije medijev bo zagotovilo rezultate, ki bodo doprinesli k zavedanju pomena družbenih gibanj in umetnosti za družbo. Program bo okrepil zavest o pomenu emancipatornih kulturnih formacij in podal sugestije k vlogi države pri podpori tovrstnih praks ter pomenu drugih oblik podpore. Z rezultati bo raziskava predstavila delovanje trga na ustvarjalne prakse in prispevala sugestije za strateški razvoj kreativnih praks, tj. kreativnih industrij.

Priloga 3

Razvojni cilji prejemnika stabilnega financiranja, ukrepi za njihovo doseganje, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti

Povzetek razvojne strategije podjetja je mogoče strniti predvsem v dve razvojni vsebini: preučevanje in razvoj prometnih in okoljskih ureditev. V prihodnje jim načrtujemo pridružiti še tretjo, saj ocenjujemo, da je aktualni družbeno-politični trenutek tak, da je to potrebno, morda pa bo zanjo celo mogoče pridobiti razvojno financiranje: razvoj demokracije.
Za nobeno ICK ne prejema stabilnega financiranja ARRS.

Že pred desetletjem, v času velikih gospodarskih sprememb in finančne krize, ki je občutno zmanjšala sredstva za znanstveno raziskovanje, smo prilagodili strategijo inštituta potrebam in možnostim okolja, že tedaj je pomembnejše mesto zavzela razvojna dimenzija, večji delež financiranja se je prenesel na trg, tedaj izbrane usmeritve pa so se pokazale ne le aktualne, marveč predvsem dolgoročne in trajnostne.

Trajnostni razvoj. Nizkooglična družba.
Če je ena od najbolj nazornih definicij trajnostnega razvoja tista, ki jo je ob zasnovi postavila Komisija za okolje in razvoj, namreč, da trajnostni razvoj pomeni zadovoljiti trenutne

potrebe, ne da bi pri tem ogrožali zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij (Our Common Future, Oxford University Press 1987, stran 43), je jasno, da se tudi v njenem raziskovanju ni mogoče odgovorno in pomembno ukvarjati z vsem. Izbiro posameznih razvojnih vprašanj inštituta na širšem področju ekologije in varstva okolja danes pomembno določajo usmeritve politike Green Deal aktualne Evropske komisije, v strateški zastavitvi gre za iskanje odgovorov na zahteve nizkooglične družbe in v tem okviru za vprašanja trajnostne mobilnosti – k sodelovanju Inštitut praviloma pritegne najvidnejše slovenske strokovnjake za prometno varnost in ekološke rešitve v prometu, ter z njimi in z lastnimi stalnimi sodelavci izvaja hitre in učinkovite teste, pa tudi poglobljene študije in elaborate. Temeljit strateški premislek je ICK pred leti vodil v ustanovitev Medregijskega razvojnega centra na Goriškem - v prepričanju, da je potrebno raziskovalno delo na bistveno povezati z razvojnim in z njim razviti konkretne aplikacije, da se te lahko uveljavijo v praktičnem preizkusu, za kar je najprimernejše regionalno okolje, še bolje pa je, če je to obmejni pas, kjer so transportni, tranzitni in transferni izzivi še bolj živahi kot drugod. Nove razvojne priložnosti vidimo v razširitvi delovanja centra v južni del Primorske regije in Istro, tudi Hrvaško.

Razvoj demokracije.

Aktivno državljanstvo in novi mediji; premislek je privedel do združitve dveh ločenih raziskovalnih področij, ki lahko povezani ponudita razvojno priložnost; ugotavljamo, da znova prihaja čas pomembnih razmislekov o participaciji državljanov v odločanju – zbeganost politične oblasti se je prenesla v zbeganost volilnega telesa, ki se zlasti jasno izraža v zavračanju strankarskega angažiranja, zato bo v tem in prihodnjih treh volilnih letih (predsedniške, lokalne, evropske in znova parlamentarne volitve) analitična pozornost Inštituta usmerjena k preučevanju odzivanja volilnega telesa na spremenjene razmere ne le pri nas, marveč tudi v bolj razvitih demokracijah. Raziskave bodo delno potekale v sodelovanju s sorodnimi inštituti in think-tanki v tujini, prav tako se nadejamo sredstev za izvedbo teh raziskav prej iz tujine kot iz domačih virov.

A. Cilji in usmeritve strategije. Opis ključnih razvojnih in tehnoloških področij.

Trajnostni razvoj

Izhodišče strategije ICK na področju RR dejavnosti je prepričanje, da je trajnostni razvoj tisti razvoj, ki ga opredeljuje naslednjih pet razsežnosti (gl. npr. od Belgijska strategija trajnostnega razvoja 1997–2001 do Pariškega sporazuma in zadnjih dokumentov EK):

- globalna odgovornost,
- medgeneracijska pravičnost,
- integracija gospodarskih, družbenih in okoljskih ciljev,
- previdnostno načelo in
- načelo sodelovanja (javnosti pri odločanju).

Ta izhodišča najbolje povzamejo strategijo Inštituta, ki se želi kot družbeno odgovorno mislišče spoprijeti z aktualnimi vprašanji tako, da nanje prispeva odgovore v času, ko jih lahko družba sprejme in uporabi kor razvojne rešitve – in ne šele pozneje kot analitične ugotovitve. V tem je odločitev inštituta skladna tudi s Strategijo trajnostnega razvoja, ki jo je sprejela Evropska komisija in poudarja, da morajo gospodarski razvoj, socialni razvoj in varstvo okolja delovati skladno.
Zato je ICK že pred desetletjem izvedel pomemben strateški premik iz raziskovalnega v raziskovalno-razvojni inštitut, znotraj vprašanj trajnostnega razvoja pa se v svoji razvojni dimenziji posveča prizadevanjem za zagotavljanje nizkooglične družbe, in sicer zlasti na področju trajnostne mobilnosti.

Nizkooglična družba

Vse bolj se zavedamo, da je do leta 2030, ki so si ga za končni cilj postavile številne evropske in nato nacionalne strategije, časa vse manj, od teh prvih strategij pa je mimo že poltretje desetletje brez kakršnihkoli relevantnih učinkov. Še več, oceniti je mogoče, da je globalna zdravstvena kriza odpravila nekatere že dosežene dosežke in nas vrnila za nekaj let nazaj.
Bolj kot kdaj prej se je torej potrdilo, da je strategija lahko še tako dober dokument, če mu ne sledijo konkretne politične odločitve, a tokrat se je pokazalo še nekaj: tudi politične zaveze ne zadostujejo, če jim ne uspe prepričljivo navdihniti ljudi, da jim sledijo. To pa je mogoče le, če so oprte na konkretne razvojne rešitve – in ICK želi s svojim razvojnim delovanjem prispevati svoj delež k temu, da bodo rešitve praktične, aplikabilne in prepričljive. V tem

smislu sledimo pobudam, ki menijo, da se mora nadaljnje zmanjševanje emisij najprej in predvsem doseči s pravimi spodbudami, namesto z dodatnimi zakonodajnimi ukrepi. Pričakujemo, da se bo naša dolgoročna strateška odločitev, da se novi RR oddelek posveti iskanju rešitev za zagotovitev nizkooglične družbe v takšnih pogojih pokazala za modro in pravilno izbiro.

B. Izhodišča strategije, razvojni izzivi, ocena razvojnega in tržnega potenciala.
Izhodišča:
Od bele knjige o prometu iz leta 2001 je bilo v Sloveniji doseženega veliko: v letalskem, cestnem in delno železniškem prometu je bilo doseženo nadaljnje odpiranje trga, varnost vseh načinov prevoza se je povečala, sprejeti so bili novi predpisi glede delovnih pogojev voznikov in pravic potnikov. V zadnjih letih pa so se številni doseženi kazalci vrnili k izhodiščem, napovedanih napredkov v železniškem prometu ni zaznati, Slovenija je ostala brez nacionalnega letalskega prevoznika, covidne razmere so ponovno poslabšale vozne navade, kriza energentov utegne imeti slabe učinke na vse troje.
Cilj je zato zlasti v tem segmentu doseči stabilno financiranje.
Enako bomo s prijavami na domače in zlasti evropske ter korporativne razpise za razvojne, ciljne, aplikativne in druge projekte poskusili zagotoviti tudi za drugi dve navedeni vsebini.

Priloga 4

Načrt sredstev za izvajanje stabilnega financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti za leto 2022

ICK – Inštitut za civilizacijo in kulturo je trenutno vključen v le en program stabilnega financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti – za leto 2022 je to njegova vključenost v programsko skupino Raziskave kulturnih formacij. Gre za manjši delež financiranja celotnega programa, saj večji delež odpade na partnerja AMEU in ECM, načrt in porazdelitev sredstev pa sledita navodilom financerja. (gl. načrt sredstev za izvajanje stabilnega financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti za leto 2022, ki smo ga poslali 7. 9. 2022).